

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

26.10.2022. Nr. 1.7-2/1029

Uz 17.08.2022 Nr. 2022/74

SIA "CSE COE"

Dobeles novada pašvaldībai

Par SIA "Auces komunālie pakalpojumi"

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi SIA "CSE COE"¹ iesniegumu, kurā lūgts sniegt KP atzinumu par līdzdalības izvērtējumu (turpmāk – Izvērtējums) Dobeles novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) kapitālsabiedrībā SIA "Auces komunālie pakalpojumi" (turpmāk – AKP).

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Nemot vērā, ka ir veikts VPIL 88. panta otrajā daļā paredzētais rīcības juridiskais un ekonomiskais izvērtējums, kā arī viedokli ir sniegušas biedrība "Latvijas siltumuzņēmumu asociācija" (turpmāk – LSUA), biedrība "Latvijas Ūdensapgādes un kanalizācijas uzņēmumu asociācija" (turpmāk – LŪKUA), biedrība "Latvijas namu pārvaldītāju un apsaimniekotāju asociācija" (turpmāk – LNPA), biedrība "Latvijas profesionālās uzkopšanas un apsaimniekošanas asociācija" (turpmāk – LPUAA), biedrība "Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera" (turpmāk – LTRK) un biedrība "Latvijas Pašvaldību savienība" (turpmāk – LPS), KP sniegs atzinumu par Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībā.

LSUA cita starpā norādījusi, ka siltumapgāde ir stratēģiski svarīga nozare, jo nodrošina sabiedrisko pakalpojumu un šajā nozarē infrastruktūras attīstībai ir nepieciešami lieli kapitālieguldījumi ar ilgu atmaksāšanās laiku, kā arī siltumapgāde ir nozare ar augstu kvalitātes standartu un augstām vides prasībām, jo patērētāji ir iedzīvotāji un standarta pazemināšana nav pieļaujama.

¹ SIA "CSE COE" pamatojoties uz Dobeles novada pašvaldības publiskā iepirkuma "Dobeles novada pašvaldības līdzdalības izvērtējums kapitālsabiedrībās" (identifikācijas Nr. DNP 2022/11) noteikumiem veic juridisko, ekonomisko un ietekmes uz konkurenci izvērtējumu kapitālsabiedrībām, kurās Dobeles novada pašvaldība ir kapitāldaļu turētāja.

LŪKUA cita starpā norādījusi, ka tās rīcībā nav informācijas par citiem tirgus dalībniekiem, kuru kapacitāte būtu pietiekama ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanai atbilstoši normatīvo tiesību aktu prasībām konkrētajās Pašvaldības teritorijas apdzīvotajās vietās, kā arī nav iespējams izvērtēt alternatīvas tirgus iespējas tiešā veidā – lai gan tiesiskais regulējums neaizliedz tirgū ienākt arī citiem ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējiem, vienlaikus alternatīvas infrastruktūras izbūve visticamāk nav samērīga ar tirgus pieprasījumu.

LNPAĀ cita starpā norādījusi, ka Pašvaldības pienākums ir veicināt dzīvokļu īpašnieku iesaistīšanos māju kopīpašuma pārvaldīšanā un māju pārņemšanu no Pašvaldības. Kā arī gadījumā, ja Pašvaldības teritorijā daudzdzīvokļu namu dzīvokļu īpašnieki nav paši iesaistījušies sava kopīpašuma pārņemšanā no Pašvaldības un līguma slēgšanā ar kopīpašuma pārvaldītāju, tad Pašvaldībai vēlams aktivizēt namu pārvaldīšanas pakalpojumu tirgu plašāk, iesaistot pašus dzīvokļu īpašniekus.

LPUAA norādījusi, ka, tās ieskatā, Pašvaldības līdzdalība AKP ir saglabājama, šai kapitālsabiedrībai turpinot darbību NACE 2.red. darbības veidos 35.30, 36.00 un 37.00. Turpretī pārējos Pašvaldības funkciju izpildē nepieciešamos pakalpojumus, kurus šobrīd sniedz AKP, Pašvaldībai ir lietderīgi iepirkt kā ārpakalpojumus, lai uzlabotu izmaksu efektivitāti un nekonkurētu ar privātajiem uzņēmumiem jomās, kur ir labi attīstīts privātā sektora piedāvājums.

LRTK norādījusi, ka, tās ieskatā, publiskā pārvalde var iesaistīties komercdarbībā, ja tā izpilda vismaz vienu no diviem kritērijiem: 1) publiskas pārvaldes kapitālsabiedrība apsaimnieko valsts interesēm nozīmīgus stratēģiskos aktīvus, nodrošinot to vērtības pieaugumu un tautsaimniecības izaugsmi, vienlaikus nesot atbildību sabiedrības priekšā par to izmantošanu, un/vai 2) iesaistoties komercdarbībā tiek novērstas brīvā tirgus nepilnības². LTRK aicinājusi Pašvaldību, lemjot par līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībās, ņemt vērā iepriekš minētos LTRK priekšnoteikumus. Tāpat LTRK aicina pārskatīt kapitālsabiedrību sniegtos pakalpojumus un pēc iespējas vairāk kapitālsabiedrību darbības nodrošināšanā iesaistīt privāto sektoru.

LPS norādījusi, ka, tās ieskatā, pašvaldībām ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums rūpēties par to, lai konkrētās teritorijās ikvienam iedzīvotājam būtu pieejami nepieciešamie pakalpojumi. Pakalpojumu nodrošināšanas veida un formas izvēle ir katras vienas pašvaldības domes kompetence.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra datiem 100 % AKP kapitāldaļu pieder Auces novada pašvaldībai.³ Ņemot vērā, ka no 01.07.2021. administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Auces novads ietilpst jaunizveidotajā Dobeles novadā, Pašvaldība uzskatāma par iegūstošo pašvaldību⁴, t.i., pašvaldību, kas pēc administratīvo teritoriju robežu grozīšanas vai sadalīšanas pārņem tai piekrietošās reorganizējamās pašvaldības institūcijas, finanses, mantu, tiesības un saistības. Attiecīgi par AKP kapitāldaļu turētāju uzskatāma Pašvaldība.

AKP komercdarbību veic Auces pilsētā un Lielaucē, Īles, Vecaucē, Bēnēs, Vītiņū un Ukru pagastu administratīvajā teritorijā.

AKP 29.06.2021. apstiprinātajos statūtos⁵ ir norādīti 62 komercdarbības veidi atbilstoši NACE klasifikatoram. Vienlaikus Izvērtējumā sniegta informācija, ka AKP faktiski nodarbojas ar šādiem komercdarbības veidiem (NACE 2.red.):

² LTRK pamatnostādnes publiskas personas dalībai komercdarbībā. Pieejamas šeit:

https://www.ltrk.lv/sites/default/files/inline-files/LTRK_pn_publisk%C4%81s%20p%C4%81rvaldes%20dal%C4%abba%20komerced_0.pdf

³ <https://info.ur.gov.lv/#/legal-entity/45103000574>

⁴ Ministru kabineta 10.11.2020. noteikumi Nr. 671 "Pašvaldību institūciju, finanšu, mantas, tiesību un saistību pārdales kārtība pēc administratīvo teritoriju robežu grozīšanas vai sadalīšanas", 2.2.apakšpunkts. <https://likumi.lv/ta/id/318580>

⁵ https://www.auceskp.lv/files/ugd/c0bf7a_4d3f0cc34338428692cb616beb9b0cf1.pdf

- 1) tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana (35.30);
- 2) ūdens ieguve, attīrīšana un apgāde (36.00);
- 3) notekūdeņu savākšana un attīrīšana (37.00);
- 4) ūdensapgādes sistēmu būvniecība (42.21);
- 5) cauruļvadu, apkures un gaisa kondicionēšanas iekārtu uzstādīšana (43.22);
- 6) būvdarbu pabeigšana (43.3);
- 7) citi specializētie būvdarbi (43.9);
- 8) sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana (68.20);
- 9) nekustamā īpašuma pārvaldīšana par atlīdzību vai uz līguma pamata (68.32);
- 10) ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības (81.30);
- 11) cita veida tīrīšanas darbības (81.29).

Līdz ar to Izvērtējuma sagatavotājs rekomendē veikt attiecīgas izmaiņas statūtos, iekļaujot statūtos tikai tos darbības veidus, kurus AKP veic. KP atbalsta AKP statūtu pārskatīšanu un precizēšanu atbilstoši faktiskajai kapitālsabiedrības darbībai.

Pamatdarbība

Siltumenerģijas ražošana, pārvade un sadale

AKP ir reģistrēta Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – SPRK) siltumenerģijas ražotāju reģistrā (licences Nr. SR0012), siltumenerģijas tirgotāju reģistrā (licences Nr. ST0071) un siltumenerģijas pārvades un sadales pakalpojumu sniedzēju reģistrā (licences Nr.E23045/1).

AKP ar Auces novada pašvaldību noslēgusi 12.04.2015. Deleģēšanas līgumu par siltumapgādes sniegšanu, kas ir spēkā līdz 31.12.2022. AKP bilanci ir lielākā daļa no nepieciešamās siltumenerģijas ražošanas un pārvades infrastruktūras (maģistrālās siltumtrases), tostarp 2 šķeldas katlu mājas. Pašvaldība nodevusi AKP turējumā atsevišķus siltumapgādes infrastruktūras elementus (Aucē, Lielaucē pagastā), kas vēl atrodas pašvaldības bilanci.

Nemot vērā, ka siltumapgādes pakalpojumu sniegšanai ir nepieciešama izbūvēta infrastruktūra, AKP pakalpojumu tirgus ir ierobežots noteiktā ģeogrāfiskā teritorijā, kurā ir nodrošināta infrastruktūra.

AKP nodrošina pilnu siltumenerģijas ražošanas, pārvades un sadales funkciju Aucē un Lielaucē, kā arī siltumenerģijas pārvadi un sadali Bēnē (siltumenerģijas ražošanu nodrošina SIA “Zemgales enerģijas parks”). AKP nodrošina centralizētās siltumapgādes pakalpojumu sniegšanu Auces pilsētā (350 mājsaimniecībām un 25 juridiskām personām), Bēnes pagastā (177 mājsaimniecībām un 4 juridiskām personām), Lielaucē pagastā (60 mājsaimniecībām un 3 juridiskām personām).

Izvērtējumā secināts, ka centralizētās siltumapgādes pakalpojumu tirgū ir konstatējamās tirgus nepilnības, jo konkrētā administratīvajā teritorijā pastāv pieprasījums pēc siltumapgādes pakalpojumiem, bet tajā nav citu komersantu, kuri varētu nodrošināt attiecīgu piedāvājumu, izņemot AKP. Tas ir saistīts ar tirgus barjerām ienākšanai šo pakalpojumu tirgū, jo pakalpojumu sniegšanai nepieciešama attiecīga infrastruktūra.

AKP darbojas dabiskā monopola apstākļos, tāpēc konkrētajā tirgū konkurence neeksistē. Vienlaikus Izvērtējumā konstatēts, ka Pašvaldības administratīvajā teritorijā siltumapgādes pakalpojumus sniedz vairākas kapitālsabiedrības (katra savā ģeogrāfiskajā teritorijā), tāpēc, lai mazinātu pakalpojumu sniedzēju un to resursu fragmentāciju, Izvērtējuma sagatavotājs rekomendē Pašvaldības teritorijā strādājošos siltumapgādes pakalpojumu sniedzējus apvienot vienā kapitālsabiedrībā, tādējādi nodrošinot resursu efektīvu pārvaldību un izmantošanu.

KP norāda, ka saskaņā ar Enerģētikas likuma 51. panta pirmo daļu pašvaldības, veicot likumā noteikto pastāvīgo funkciju, organizē siltumapgādi savā administratīvajā teritorijā, kā arī veicina energoefektivitāti un konkurenci siltumapgādes un kurināmā tirgū⁶.

Tā kā centralizētā siltumapgāde (pārvade un sadale) un siltumenerģijas ražošana un tirdzniecība ir atsevišķi pakalpojumi, secināms, ka centralizētās siltumapgādes pārvades un sadales pakalpojumu sniegšanas tirgū vēsturiski var būt izveidojies dabiskais monopols, kas izskaidrojams ar infrastruktūras izveidi un uzturēšanu un šo pakalpojumu sniegšanas tirgū (konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū) vairāku konkurējošu tirgus dalībnieku darbība var nebūt iespējama. Līdz ar to, KP atzīst, ka AKP sniegtie siltumenerģijas pārvades un sadales pakalpojumi var tikt atzīti par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē.

Attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas pakalpojumu sniegšanu, kā norādīts Izvērtējumā, AKP nodrošina pilnu siltumenerģijas ražošanas, pārvades un sadales funkciju Aucē un Lielaucē, bet Bēnē siltumenerģijas ražošanu nodrošina SIA "Zemgales enerģijas parks".

Tādējādi, KP norāda, ja konkrētajās teritorijās, kurās siltumenerģijas ražošanu nodrošina AKP, nav citu tirgus dalībnieku, kas nodrošinātu siltumenerģijas ražošanas pakalpojumus, secināms, ka atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam AKP, nodrošinot siltumenerģijas ražošanu konkrētajās teritorijās, novērš tirgus nepilnību.

Vienlaikus, tā kā šo pakalpojumu sniegšanas tirgū potenciāli ir iespējama konkurence, gadījumā, ja šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vēlētos ienākt citi, t.sk. privātie tirgus dalībnieki, siltumenerģijas apgādes sistēmas operatoram savā licences darbības zonā atbilstoši Enerģētikas likuma 48. un 49. pantam jānodrošina iespējas arī citiem, t.sk. privātajiem tirgus dalībniekiem realizēt to saražoto siltumenerģiju.

Ūdenssaimniecība (centralizētā ūdensapgāde un kanalizācija)

AKP ir reģistrēta SPRK Sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju reģistrā (reģistrācijas Nr. U10010).

AKP sniedz centralizētos ūdenssaimniecības pakalpojumus saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem ar Auces novada pašvaldību – Auces pilsētā, Bēnes, Īles, Lielaucē, Ukru, Vecaucē un Vītiņu pagastos, kopumā nodrošinot ūdensapgādes pakalpojumus 1607 mājāsaimniecībām un 64 juridiskām personām, kanalizācijas pakalpojumus – 1487 mājāsaimniecībām un 53 juridiskām personām.

Ūdenssaimniecības pakalpojumu nodrošināšanai AKP izmanto inženiertehnisko infrastruktūru, kura ir iekļauta AKP bilanci. Tomēr daļa no ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanai nepieciešamās infrastruktūras ir Pašvaldības bilanci, kas infrastruktūru ir nodevusi AKP turējumā, pamatojoties uz noslēgtajiem līgumiem un Auces novada domes lēmumiem.

Centralizēto ūdenssaimniecības pakalpojumu tirgus ir ierobežots attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas iespējām, jo, lai sniegtu šos pakalpojumus, pakalpojumu sniedzējam ir nepieciešama izbūvēta infrastruktūra no pakalpojuma sniegšanas vietas līdz pakalpojuma saņēmējam. Kā rezultātā noteiktā ģeogrāfiskā un administratīvā teritorijā ir iespējams tikai viens šo pakalpojumu sniedzējs noteiktas inženiertīklu infrastruktūras ietvaros. Izvērtējumā secināts, ka centralizēto ūdenssaimniecības pakalpojumu tirgū ir konstatējamās tirgus nepilnības, jo konkrētajā administratīvajā teritorijā pastāv pieprasījums pēc ūdenssaimniecības pakalpojumiem, bet tajā nav citu komersantu, kuri varētu nodrošināt šo pieprasījumu, izņemot AKP. AKP darbojas dabiskā monopola apstākļos, tāpēc konkrētajā tirgū konkurence neeksistē. Vienlaikus konstatēts, ka Pašvaldības administratīvajā teritorijā ūdenssaimniecības pakalpojumus sniedz vairākas Pašvaldības kapitālsabiedrības (katra savā ģeogrāfiskajā teritorijā), tāpēc, lai mazinātu pakalpojumu sniedzēju un to resursu fragmentāciju, Izvērtējuma sagatavotājs rekomendē apvienot kapitālsabiedrības, kas Pašvaldības teritorijā sniedz

⁶ Enerģētikas likums, sk. <https://likumi.lv/ta/id/49833-energetikas-likums>

ūdenssaimniecības pakalpojumus, vienā kapitālsabiedrībā, tādējādi nodrošinot resursu efektīvu pārvaldību un izmantošanu.

KP atzīst, ka AKP sniegtie pamatpakalpojumi ūdenssaimniecības jomā (centralizētā ūdensapgāde un kanalizācija) var tikt atzīti par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē, ņemot vērā, ka tā veic Pašvaldības autonomo funkciju, nodrošinot sabiedriskos ūdenssaimniecības pakalpojumus daļā Pašvaldības administratīvās teritorijas.

Namu pārvaldīšana un apsaimniekošana

AKP veic dzīvojamo māju pārvaldīšanu un apsaimniekošanu Auces pilsētas un Bēnes, Īles, Lielaucē un Vecaucē pagastu administratīvajās teritorijās.

Pašvaldība ir pilnvarojusi AKP pārvaldīt Pašvaldībai piederošās dzīvojamās mājas un dzīvokļus (AKP apsaimnieko 531 pašvaldības dzīvojamā fonda dzīvokli), t.sk. veikt nekustamo īpašumu un/vai dzīvokļu uzlabošanu veicinošas pārvaldīšanas darbības. Pilnvarojuma līgums (spēkā no 01.03.2021. uz nenoteiktu laiku) ietver pilnvarojumu Pašvaldības funkcijas veikšanai atbilstoši likuma "Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju"⁷ (turpmāk – Likums) 50. panta sestajai, septītajai un astotajai daļai.

AKP ir arī noslēgti namu pārvaldīšanas un apsaimniekošanas līgumi ar daudzdzīvokļu dzīvojamo māju dzīvokļu īpašniekiem, biedrībām vai atbilstoši mājas dzīvokļu īpašnieku kopsapulces lēmumiem, saskaņā ar kuriem dzīvokļu īpašnieki kā mājas pārvaldītāju un apsaimniekotāju ir izvēlējušies AKP.

Uz 08.06.2022.AKP pārvalda un apsaimnieko 107 daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas, t.sk. Auces pilsētā – 58, Bēnē – 41, Īlē – 2, Lielaucē – 3, Vecaucē – 3. No 107 pārvaldītajām un apsaimniekotajām daudzdzīvokļu mājām 4 apsaimniekojamās mājās ir pieņemts attiecīgs dzīvokļu īpašnieku kopsapulces lēmums, bet 103 mājas AKP pārvalda un apsaimnieko, izpildot Likuma 50. panta septītajā daļā noteiktos Pašvaldības pienākumus.

Kā norādīts Izvērtējumā, komercdarbība namu pārvaldīšanas un apsaimniekošanas jomā notiek brīvā tirgus apstākļos, tāpēc dzīvokļu īpašnieku daudzdzīvokļu namu iedzīvotāji var brīvi izvēlēties, kuru no namu pārvaldīšanas un apsaimniekošanas jomā darbojošos uzņēmumu pilnvarot veikt nama apsaimniekošanu. Secināts, ka pašreiz namu pārvaldīšanas un apsaimniekošanas nozarē strādājošajiem privātajiem komersantiem ir ierobežota kapacitāte visaptverošu pakalpojumu nodrošināšanai. Namu pārvaldīšanas un apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšana ekonomiski efektīvi ir iespējama, ja konkrētajā ģeogrāfiskajā teritorijā ir vairākas apsaimniekojamās mājas. Šajā tirgū var konstatēt tirgus nepilnības, ja tiek analizētas apdzīvotas vietas – ciemi, kas neatrodas pilsētu tuvumā. Kaut arī nozarē darbojas privātie komersanti, taču atsevišķās vietās var būt apgrūtināta to pakalpojumu saņemšana, kas saistīta ar ekonomisko nepieejamību, nepietiekamu ģeogrāfisko pārklājumu u.tml.

Līdz ar to, vērtējot pašreizējo situāciju namu pārvaldīšanas un apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanas jomā, Izvērtējuma sagatavotājs secina, ka pašvaldības kapitālsabiedrības nevar uzreiz pārtraukt šādu pakalpojumu sniegšanu, tomēr veicama to sniegto pakalpojumu apjoma (apsaimniekojamo māju skaita) pakāpeniska samazināšana, nododot tās apsaimniekošanā privātajiem komersantiem. Tā kā lēmumu par namu pārvaldītāju un apsaimniekotāju izvēli pieņem daudzdzīvokļu dzīvojamo māju dzīvokļu īpašnieki, Pašvaldība nevar ietekmēt šo lēmumu. Tomēr pašvaldība var palīdzēt organizēt privāto komersantu tikšanos ar iedzīvotājiem, lai veicinātu AKP darbības namu pārvaldīšanā un apsaimniekošanā apjoma samazināšanu ar mērķi pilnībā izbeigt šādu pakalpojumu sniegšanu tiklīdz tas būs iespējams (visām AKP apsaimniekošanā esošajām mājām iedzīvotāji būs izvēlējušies privātu komersantu). Izvērtējumā norādīts arī uz Pašvaldības pienākumu sasaukt

⁷ Likums "Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju". <https://likumi.lv/ta/id/35770>

dzīvokļu īpašnieku kopsapulci, lai lemtu par dzīvojamās mājas pārvaldīšanas tiesību nodošanu dzīvokļu īpašnieku sabiedrībai vai ar dzīvokļu īpašnieku savstarpēju līgumu to pilnvarotai personai saskaņā ar Likuma 51. pantā un 51.² pantā noteikto kārtību.

Izvērtējumā netiek identificēti būtiski riski šo pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram, kuru iestāšanās gadījumā tie radītu lielāku zaudējumu patērētājam nekā publiskas personas darbības turpināšana tirgū.

Attiecībā uz nekustamo īpašumu pārvaldīšanas un apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanu KP norāda, ka, tās ieskatā, daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšana ir pamatota un atbalstāma tikai gadījumos, ja ir konstatējami VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktie priekšnoteikumi (tirgus nepilnība) vai arī pakalpojumi tiek sniegti, pamatojoties uz Likuma 50. panta septīto daļu, kas var tikt uzskatīts par izņēmuma gadījumu.

Ņemot vērā Izvērtējumā sniegto informāciju, KP ieskatā, AKP darbība namu pārvaldīšanas un apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanas jomā var tikt atzīta par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam, ja tirgū nav citi tirgus dalībnieki vai arī šie tirgus dalībnieki dažādu iemeslu dēļ nevēlas sniegt namu pārvaldīšanas un apsaimniekošanas pakalpojumus konkrētajās Pašvaldības teritorijās.

Vienlaikus KP norāda Pašvaldībai un AKP, ka, darbojoties šajā tirgū, regulāri jāveic ietekmes uz konkurenci izvērtējums, lai identificētu un novērstu iespējamu neatbilstību Konkurences likuma 14.¹ pantam⁸. KP uzsver Pašvaldības un tās kapitālsabiedrību īpašo atbildību, darbojoties tirgū, ievērot un nodrošināt brīvu un godīgu konkurenci, neradot šķēršļus privāto komersantu komercdarbībai, kas vēlētos ienākt daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu tirgū konkrētajās Pašvaldības teritorijās.

Kā arī gadījumā, ja AKP turpinās nodrošināt namu pārvaldīšanu, atsevišķu pakalpojumu sniegšanu pārvaldīšanas pakalpojumu ietvarā (piemēram, telpu un teritoriju uzkopšanas pakalpojumus, remonta pakalpojumus), KP ieskatā, ir iespējams nodot privātajiem tirgus dalībniekiem, AKP nodrošinot pakalpojumu kontroles un uzraudzības funkcijas.

Tāpat, ņemot vērā Izvērtējumā sniegto informāciju, ka 103 mājas no 107 AKP pārvaldītajām mājām AKP pārvalda un apsaimnieko, izpildot Likuma 50. panta septītajā daļā noteiktos Pašvaldības pienākumus, KP ieskatā, Pašvaldībai un AKP būtu aktīvāk jāveicina iedzīvotāju iesaiste lēmumu pieņemšanā attiecībā uz sava dzīvojamā īpašuma apsaimniekotāju. KP uzsver, ka ir būtiski, ka Pašvaldība ir izpildījusi tai ar Likumu uzlikto pienākumu sasaukt dzīvokļu īpašnieku kopsapulci, lai lemtu par dzīvojamās mājas pārvaldīšanas tiesību nodošanu dzīvokļu īpašnieku sabiedrībai vai ar dzīvokļu īpašnieku savstarpēju līgumu pilnvarotai personai.

Teritorijas uzturēšana un labiekārtošana

Kā norādīts Izvērtējumā, AKP un Pašvaldība 01.03.2022. ir noslēgusi deleģēšanas līgumu, ar kuru Pašvaldība deleģē AKP šādus pārvaldes uzdevumus Auces pilsētas teritorijā, kā arī Vītiņu, Bēnes, Ukru un Īles pagastos – publisko laukumu, ielu un gājēju celiņu sanitārās tīrības uzturēšanu, parku, skvēru un zaļo zonu ierīkošanu un uzturēšanu. Atsevišķās teritorijās AKP veic arī kapsētu uzturēšanu, klaiņojošu dzīvnieku izķeršanu un izolatora uzturēšanu, kā arī sabiedrisko tuaļu uzturēšanu.

AKP nodrošina deleģēto pārvaldes uzdevumu izpildi pašvaldības piešķirto budžeta līdzekļu un no citām personām piesaistītā finansējuma ietvaros. Deleģētais pārvaldes uzdevums izpildāms no 01.03.2022. līdz 28.02.2023.

⁸ Konkurences likuma 14.¹pants, sk. Konkurences likums (redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2020.), <https://likumi.lv/ta/id/54890-konkurences-likums>

Kā norādīts Izvērtējumā, teritorijas uzkopšanas un labiekārtošanas pakalpojumu tirgū nav konstatējamas tirgus nepilnības un pastāv privāto komersantu piedāvājumi. Kā arī norādīts uz citu Latvijas pašvaldību piemēriem, izsludinot publiskos iepirkumus par teritoriju uzturēšanas un labiekārtošanas pakalpojumu sniegšanu. Izvērtējumā netiek identificēti būtiski riski pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram, kuru iestāšanās gadījumā tie radītu lielāku zaudējumu patērētājam nekā publiskas personas darbības turpināšana tirgū.

Privāto komersantu piedāvājumi un to pieejamība, tai skaitā ekonomiskā pieejamība, var atšķirties attiecībā uz dažādām teritorijām, tāpēc, lai pilnībā noteiktu tirgus nepilnību esamību vai neesamību, Izvērtējumā norādīts, ka Pašvaldībai būtu jāveic iepirkuma procedūra konkrēto pakalpojumu iegādei konkrētajās teritorijās. Secināts, ka Pašvaldība, neapzinot un neizvērtējot citus piedāvājumus, kurus izsaka privāti komersanti, rada negatīvu ietekmi uz citiem tirgus dalībniekiem un konkurences procesu kopumā, tostarp citos tirgos, jo privātajiem komersantiem nav iespējams attīstīt savus pakalpojumus apjoma un efektivitātes ziņā. AKP definētajā teritorijas uzkopšanas un labiekārtošanas pakalpojumu tirgū nav nodrošināts vienlīdzīgs regulējums, jo pašvaldība piešķirusi AKP pakalpojuma sniegšanas tiesības uz atsevišķiem pakalpojumiem, neapzinot un neizvērtējot citus piedāvājumus, kas varētu tikt saņemti no privātiem komersantiem. Līdz ar to secināts, ka Pašvaldība ir nodrošinājusi priekšrocības AKP.

Attiecībā uz AKP sniegtajiem teritoriju uzturēšanas un labiekārtošanas pakalpojumiem KP norāda, ka, tās ieskatā, no likuma „Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 2. punkta izrietošā pašvaldības autonomā funkcija – gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību – var tikt organizēta ne tikai deleģējot šīs funkcijas veikšanu Pašvaldības kapitālsabiedrībai, bet saņemot attiecīgos pakalpojumus ārpus pakalpojumā, izvērtējot efektīvāko veidu, kā iespējams nodrošināt konkrētos pakalpojumus.

KP ieskatā, ir būtiska publisko iepirkumu organizēšana šādu pakalpojumu saņemšanai, lai tādējādi nodrošinātu pēc iespējas plašāku privātā sektora komersantu iesaisti, pēc nepieciešamības publiskas personas kapitālsabiedrībai saglabājot nepieciešamo pakalpojumu uzraudzības un koordinācijas funkcijas. Tādējādi, ņemot vērā arī Izvērtējumā izdarītos secinājumus, KP vērtējumā, Pašvaldībai turpmāk konkrēto pakalpojumu saņemšanai būtu jāorganizē publiskie iepirkumi nevis jādeleģē šo konkrētā funkcija savai kapitālsabiedrībai.

Kaut arī tiesību normas paredz pašvaldības tiesības noteiktos gadījumos izmantot *in-house* procedūru (pakalpojumu sniegšanas tiesību nodošana konkrētās publiskās personas kapitālsabiedrībai), izvēloties kādu no normatīvajos aktos noteiktajiem risinājumiem, būtu jāņem vērā arī konkurences neitralitātes apsvērumi. No konkurences aizsardzības un attīstības ietvara, KP ieskatā, *in-house* procedūra, ņemot vērā tās ilgtermiņa negatīvo ietekmi uz privāto tirgus dalībnieku konkurētspēju un konkurenci kopumā, būtu piemērojama tikai gadījumos, ja publiska persona var pamatot tirgus nepilnības pastāvēšanu un to, ka *in-house* procedūras piemērošana konkrētajā gadījumā nodrošina efektīvāko risinājumu nepieciešamā mērķa sasniegšanai.

Tā kā administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldības teritorija ir paplašinājusies, pirmšķietami privātie komersanti būtu ieinteresēti sniegt teritoriju uzturēšanas un labiekārtošanas pakalpojumus konkrētajā Pašvaldības teritorijā, kā arī Pašvaldībai publiskā iepirkuma rezultātā būtu iespēja saņemt cenas ziņā konkurētspējīgus piedāvājumus no privātajiem tirgus dalībniekiem.

Papildpakalpojumi

Kā norādīts Izvērtējumā, AKP papildus pakalpojumi ir cieši saistīti ar ūdenssaimniecības un siltumapgādes pakalpojumu sniegšanu, piemēram, siltummezglu apkalpošana, apkures sistēmas remonts, kanalizācijas tīrīšana, ūdensvada remonts, pievadu un pieslēgumu izbūve, santehniķa pakalpojumi u.tml. Šo pakalpojumu mērķis ir nodrošināt

nepārtrauktus un drošus ūdenssaimniecības un siltumapgādes pakalpojumus, tostarp avāriju likvidēšanu un citu remontdarbu veikšanu ūdenssaimniecības pakalpojuma nepārtrauktības nodrošināšanai.

AKP ar ūdenssaimniecības pakalpojumiem saistītos pakalpojumus, tai skaitā remontdarbus un bojājumu novēršanu, sniedz nelielā apjomā, tāpēc AKP darbība negatīvi neietekmē ūdenssaimniecības nozares jomas, kurās pastāv privāto komersantu piedāvājums, kā arī nerada negatīvu ietekmi uz privātajiem komersantiem.

Kaut arī santehniķa u.c. ar siltumapgādes un ūdenssaimniecības jomu saistīti pakalpojumi tiek sniegti brīvā tirgus apstākļos, atsevišķās teritorijās tie var būt nepieejami vai nu tādēļ, ka šajās teritorijās nav privāto komersantu šādu pakalpojumu piedāvājumam vai piedāvājums ir ekonomiski nepieejams. Tādos gadījumos var konstatēt tirgus nepilnības un AKP nodrošina šo nepilnību novēršanu, ņemot vērā siltumapgādes un ūdenssaimniecības pakalpojumu stratēģisko nozīmīgumu.

AKP pieprasījuma gadījumā sniedz arī asenizācijas pakalpojumus, jo AKP īpašumā ir traktors ar mucu. AKP sniegto asenizācijas pakalpojumu saņēmēji un ieguvēji ir Auces novada iedzīvotāji, kuri nav pieslēgušies centralizētai ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmai vai kur šāda infrastruktūra nav pieejama.

Pašvaldības asenizatoru reģistrā ir reģistrēti septiņi komersanti, t.sk. AKP, kā arī vēl divas pašvaldības kapitālsabiedrības SIA "Dobeles ūdens" un SIA "Dobeles enerģija"⁹.

Tā kā AKP rīcībā ir speciālā tehnika, AKP uz atsevišķa Pašvaldības pieprasījuma pamata nelielā apjomā sniedz pakalpojumus ceļu uzturēšanas jomā (bedrīšu remonts, ceļazīmju uzturēšana, ceļu apmaļu nomaiņa, bruģa labošana u.tml.). Attiecībā uz vispārīgo ceļu uzturēšanas pakalpojumu iegādi regulāri tiek rīkoti iepirkumi¹⁰. AKP sniegto pakalpojumu ceļu uzturēšanas jomā saņēmēja un ieguvēja ir Pašvaldība, jo ir pieejami nepieciešamie resursi un pakalpojumi atsevišķu ar ceļu uzturēšanu saistītu darbu izpildei, kuri nav iepriekš paredzēti un iekļauti iepirkumu līgumos ar ceļu uzturēšanas pamatpakalpojumu sniedzējiem.

Attiecībā uz AKP sniegtajiem pakalpojumiem, kas saistīti ar atsevišķiem Pašvaldības uzdevumiem ceļu uzturēšanas jomā, Izvērtējumā norādīts, ka, veicot Izvērtējumu tirgus nepilnības netika konstatētas, jo Pašvaldība regulāri īsteno iepirkumus šādu pakalpojumu iegādei, kā arī saņem privāto komersantu piedāvājumus. Tāpēc Izvērtējumā secināts, ka šo pakalpojumu nodrošināšanu var sasniegt citiem līdzekļiem, t.i., izmantojot privāto komersantu sniegtos pakalpojumus un AKP šādi pakalpojumi ceļu uzturēšanas jomā nebūtu jāsniedz.

Kā AKP papildpakalpojumi Izvērtējumā norādīti arī komercplatību iznomāšana, ņemot vērā, ka AKP īpašumā ir nekustamais īpašums, kā arī AKP veic maksājumu iekasēšanas starpnieka funkciju (AKP ar atkritumu apsaimniekošanu tieši nenodarbojas (kopš 2020.gada atkritumu apsaimniekošanu bijušajā Auces novadā uz iepirkuma līguma pamata nodrošina SIA "Eco Baltia vide"¹¹)).

Papildus pakalpojumu AKP sniedz, izmantojot pamatdarbībai nepieciešamos resursus, un tikai gadījumā, ja tie konkrētajā brīdī ir pieejami un nav noslogoti pamatpakalpojuma nodrošināšanā. Izvērtējot AKP sniegtos papildpakalpojumus – ūdenssaimniecības un siltumapgādes jomā (piemēram, siltummezglu apkalpošana, apkures sistēmas remonts, kanalizācijas tīrīšana, ūdensvada remonts, pievadu un pieslēgumu izbūve, santehniķa pakalpojumi), asenizācijas pakalpojumus, pakalpojumus ceļu uzturēšanas jomā (bedrīšu remonts, ceļazīmju uzturēšana, ceļu apmaļu nomaiņa, bruģa labošana u.tml.), komercplatību iznomāšanu – Izvērtējumā netiek identificēti būtiski riski pakalpojumu nodošanai privātajam

⁹ <https://dobeles.lv/lv/content/decentralizeto-kanalizācijas-pakalpojumu-sniedzēji>

¹⁰ <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/59047>,
<https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/57583>,
<https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/54256>,
<https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/52141>

¹¹ <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/30601>

sektoram, kuru iestāšanās gadījumā tie radītu lielāku zaudējumu patērētājam nekā publiskas personas darbības turpināšana tirgū.

Attiecībā uz papildpakalpojumu sniegšanu KP norāda, ka, tās ieskatā, lai efektīvi izmantotu publiskas personas kapitālsabiedrības pamatdarbības veikšanai nepieciešamos resursus, papildpakalpojumu veikšana var būt attaisnojama, ja izpildās visi turpmāk norādītie kritēriji:

- 1) pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci;
- 2) pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu;
- 3) pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu (veicina publiskas personas kapitālsabiedrības maksātspēju), vienlaikus ir svarīgi, ka tiek rūpīgi izvērtēta šādu resursu uzturēšanas pamatotība, lai konkrētā papildpakalpojuma sniegšana nebūtu vērtējama jau kā pamatpakalpojums;
- 4) pakalpojumi nav saistīti ar būtiskām investīcijām no publiskas personas kapitālsabiedrības puses.

Tomēr, lai novērstu konkurences neitralitātes riskus, un, t.sk. ņemot vērā Izvērtējumā izdarītos secinājumus, KP ieskatā, AKP būtu jāatturas no tādu pakalpojumu sniegšanas, ko spētu nodrošināt privātā sektora uzņēmumi, piemēram, dažāda veida būvdarbu veikšana (t.sk., pieslēgumu izbūve centralizētajiem ūdenssaimniecības tīkliem), remontdarbu veikšana, santehniķu pakalpojumi (saglabājot avārijas dienestu), iepriekš uzskaitītie pakalpojumi ceļu uzturēšanas jomā, ja šos pakalpojumus Pašvaldībai vai pašai AKP ir iespējams saņemt kā ārpakalpojumus un konkrēto pakalpojumu sniegšanas tirgū nav novērojama tirgus nepilnība. Vienlaikus, no Izvērtējumā norādītās informācijas par AKP ieņēmumiem no konkrētiem darbības veidiem (2017.-2021. gads), KP secina, ka AKP 2017., 2020. un 2021. gadā nav guvusi ieņēmumus no būvniecības pakalpojumiem.

Tāpat arī attiecībā uz asenizācijas pakalpojumu sniegšanu, ņemot vērā publiski pieejamo informāciju par asenizācijas pakalpojumu sniedzēju skaitu Pašvaldības teritorijā (7), t.sk., to, ka viena no asenizācijas pakalpojumu sniedzējiem, kas ir privātais komersants, juridiskā adrese atrodas Aucē, pirmšķietami, KP ieskatā, nav konstatējama tirgus nepilnība šo pakalpojumu sniegšanas jomā. Līdz ar to, lai pakalpojuma sniegšana varētu tikt uzskatīta par attaisnotu, KP ieskatā, ir jāizpildās iepriekšminētajiem četriem kritērijiem papildpakalpojumu sniegšanai.

KP aicina Pašvaldību un AKP rūpīgi vērtēt nepieciešamību turpināt sniegt Izvērtējumā uzskaitītos papildpakalpojumus un uzsver publisko personu īpašo atbildību ievērot konkurences neitralitāti, līdz ar ko, lai novērstu konkurences neitralitātes riskus publiskas personas kapitālsabiedrībām būtu jāatturas no tādu pakalpojumu sniegšanas, ko spētu nodrošināt privātā sektora uzņēmumi.

KP nav iebildumu attiecībā uz AKP īpašumā esošu komercplatību iznomāšanu, tādējādi lietderīgi izmantojot AKP rīcībā esošus resursus.

Noslēgumā, KP atbalsta Izvērtējumā rekomendēto AKP reorganizāciju ņemot vērā, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldība ir kapitāla daļu turētājs kapitālsabiedrībās, kuru darbības veidi pārklājas, vienlaikus Pašvaldības kapitālsabiedrībām pārtraucot/ neturpinot pakalpojumu sniegšanu, attiecībā uz kuriem nav konstatējama tirgus nepilnība un tos iespējams saņemt kā ārpakalpojumus.

Priekšsēdētājs

J. Gaiķis